

پیش‌بینی دین‌داری زنان متأهل براساس نمرات طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و باورهای غیرمنطقی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۸/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۹/۲۹

محمد رضا احمدی^۱

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و باورهای غیرمنطقی در پیش‌بینی دین‌داری زنان متأهل استان سمنان انجام شد. جامعه آماری این پژوهش کلیه زنان متأهل استان سمنان بود که از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای تعداد ۳۹۱ نفر از ایشان برای گروه نمونه انتخاب شدند. داده‌های پژوهش حاضر با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخته برای جمع‌آوری مشخصات جمعیت‌شناختی و پرسش‌نامه‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، باورهای غیرمنطقی و دین‌داری، جمع‌آوری و با روش‌های آماری همبستگی پیرسون و رگرسیون گام‌به‌گام تحلیل شد. نتایج به دست آمده نشان داد که همبستگی معناداری بین متغیرهای پژوهش وجود دارد و متغیرهای طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و باورهای غیرمنطقی، توان پیش‌بینی دین‌داری را دارند. بنابراین، با توجه به نتایج پژوهش حاضر می‌توان برای تغییر در دین‌داری بر تغییر در متغیرهای طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و باورهای غیرمنطقی متمرکز شد.

واژگان کلیدی: طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، باورهای غیرمنطقی، دین‌داری، زنان متأهل.

۱. استاد یار روان‌شناسی تربیتی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم، ایران.

Email: m.r.ahmadi313@gmail.com

از جمله آخرین رویکردهای موج سوم روان‌شناختی، رویکرد طرح‌واره‌محور است. این رویکرد سال‌هاست فرضیه‌های خود را در حوزه اختلالات محور I و II می‌آزماید که البته به نتایج مطلوبی نیز دست یافته است. به باور یانگ^۱ (۱۹۹۰)، به نقل از دائمی و جان‌بزرگی (۱۳۹۰)، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه^۲ الگوهای هیجانی و شناختی خودآسیب‌رسان و ساختارهای شناختی عمیق، شامل باورهایی درباره خود، دیگران و محیط است که از ارضا نشدن نیازهای اولیه به ویژه نیازهای هیجانی در دوره کودکی سرچشمه می‌گیرند. این طرح‌واره‌ها، اطلاعات مربوط به رابطه فرد و محیط را تحریف و افکار خودکار منفی را فعال می‌کنند و در نهایت، نگرش‌ها و پردازش شناختی نابهنجار را در پی دارند. خاصیت تکراری بودن طرح‌واره‌ها سبب می‌شود فرد نسبت به آنها چندان آگاهانه عمل نکند و خاصیت اولیه بودن آنها باعث می‌شود که خودتقویت‌گر باشند و این خودتقویت‌گری به آنها قدرت و ثبات داده و با توجه به اینکه عنصر آگاهی دخالت چندانی در آنها ندارند، نسبت به تغییر مقاوم هستند (دائمی و جان‌بزرگی، ۱۳۹۰). ضمن اینکه به نظر انتونی، انتونی و ناندربینو^۳ (۲۰۰۸) طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، موجب سوگیری در تفسیرهای ما از رویدادها می‌شوند و این سوگیری‌ها در آسیب‌شناسی روانی به صورت «باورهای غیرمنطقی»^۴ خود را نشان می‌دهند.

باورهای غیرمنطقی، باورهایی اغراق‌آمیز، انعطاف‌ناپذیر، مطلق‌گرا و غیرواقعی هستند (الیس^۵، ۱۹۷۸). به نقل از مؤمن‌زاده، مظاهری و حیدری (۱۳۸۴) که بر الزام، اجبار، جزم‌اندیشی و اجحاف تأکید دارند و مانع سلامت فکر و روان و سالم‌سازی محیط فردی و اجتماعی می‌شوند (شفیع‌آبادی و ناصری، ۱۳۶۵). نتایج پژوهش‌ها بیانگر آن است که مشکلات عاطفی و رفتاری از تحریف واقعیت بر اساس فرض‌ها و منطق معیوب ناشی می‌شود (بک، راش، شاو و ایمری، ۱۹۷۶؛ بک و ویشار،^۶ ۱۹۹۵). به نقل از رشیدی، قدسی و شفیع‌آبادی (۱۳۸۹). این نوع ارزیابی‌های تحریف‌شده به هیجان‌های

1. Young, J. E.
2. Early Maladaptive Schemas.
3. Antoine, P., Antoine, C., & Nandrino, J. L.
4. Irrational Beliefs
5. Ellis, A.
6. Beck, A. T., Rush, J., Shaw, B. F., & Emery, G.
7. Beck, A. T., & Weishar, M.

منفی خاصی منجر می‌شوند. بنابراین، پاسخ‌های هیجانی فرد با ارزیابی تحریف شده خود، هماهنگ است نه با واقعیت. ایس و گریگر^۱ (۱۹۷۷) معتقدند که پیامدهای ناشی از باورهای غیرمنطقی، رفتارها و عواطف مخرب و بیمارگونه‌ای هستند که بقا و سلامت روانی و عاطفی فرد را تهدید می‌کنند.

برخلاف تأثیر منفی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و باورهای غیرمنطقی، پژوهش‌های جیمز^۲ (۱۹۸۵)، آلپورت^۳ (۱۹۵۰) و همچنین کال و هیتون^۴ (۱۹۹۷) نشان می‌دهد که دین می‌تواند شفا بخش باشد. دین‌داری^۵ عبارت است از: اعتقادات فرد نسبت به خدا، روزرستاخیز، انبیا و هدفمندی جهان هستی و دارا بودن رفتارهای متعادل و هماهنگ با اعتقادات (آهن‌کوب‌نژاد، ۱۳۸۸). جان بزرگی (۱۳۸۸) در پژوهشی نشان داد که در رابطه با دین‌داری، سه عامل جداگانه قابل شناسایی است: پایبندی دینی، ناپایبندی دینی و دوسوگرایی دینی که پایبندی با سلامت روانی رابطه مثبت و ناپایبندی و دوسوگرایی با عدم سلامت روانی رابطه منفی دارند. گوئینگ^۶ (۲۰۰۷) در تحقیقی نشان داد افرادی که اعتقادات دینی قوی‌تری دارند، سازگاری بهتری با موقعیت‌های استرس‌زا دارند، هنگام بیماری سریع‌تر بهبود می‌یابند، میزان پایین‌تری از هیجانات منفی و افسردگی را تجربه می‌کنند، اضطراب کمتری دارند و از حمایت اجتماعی بالاتری برخوردارند.

برخی دانشمندان، مشکل‌های روان‌شناختی را در ارتباط با دورافتادگی انسان‌ها از مذهب و دین می‌دانند و معتقدند که مذهبی بودن می‌تواند اثر بحران‌های شدید زندگی را تعدیل کند. (غرابی، احمدوند، اکبری دهقی و زرنوزیان، ۱۳۸۷) محفوظی و جان بزرگی (۱۳۷۷) نیز به این نتیجه رسیدند افرادی که ارزش‌های دینی را بر دیگر ارزش‌ها ترجیح می‌دهند از سازش‌یافتگی و سلامت روان بیشتری برخوردارند. از نگاه زولینگ، وارد و هورن^۷ (۲۰۰۶)، به نقل از عبدالله پور، مقیمی آذری، قلی‌زاده، سیدمهدوی اقدم و اشرفی زکی، (۱۳۹۰)، دین نظام اعتقادی سازمان‌یافته همراه با مجموعه‌ای

1. Ellis, A., & Grieger, R. M.
2. James, W.
3. Allport, G. W.
4. Call, V. R., & Heaton, T. B.
5. Religiosity
6. Koenig, H. G.
7. Zullig, K. J., Ward, R. M., & Horn, T.

از آیین‌ها و اعمال تعریف شده است - مانند طرح‌واره - که تعیین‌کننده شیوه پاسخ‌دهی افراد به تجارب زندگی است. نظیری، دادفر و کریمی کیسمی (۱۳۸۴) همبستگی دین‌داری را با باورهای ناکارآمد شناختی مورد پژوهش قرار دادند. آنها با مطالعه بیماران مبتلا به اختلال وسواسی - اجباری نشان دادند که بین دین‌داری با باورهای ناکارآمد شناختی، احساس گناه و شدت علائم وسواسی - اجباری همبستگی منفی وجود دارد. احتشام‌زاده، برنا و یوسفی (۱۳۹۰) نیز در بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی و باورهای غیرمنطقی با افسردگی بیماران MS، نشان دادند که افراد دارای جهت‌گیری مذهبی بیرونی باورهای غیرمنطقی بیشتری دارند و از افسردگی بیشتری رنج می‌برند. ریسین^۱ (۲۰۰۵) در مطالعه ۲۰۰ دانشجوی کاتولیک دوره کارشناسی، نشان داد که مقابله مذهبی، تعدیل‌کننده تأثیرگذاری بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و رفتارهای منفی و ناسازگاری در روابط است. ولز^۲ (۲۰۰۷) نیز در مطالعه خود نشان داد که معنویت‌گرایی می‌تواند نقش تعدیل‌کننده بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و خلق و خوی با سازگاری در روابط را ایفا کند.

با توجه به رشد گسترده تحقیقات علمی در موضوع دین و معنویت، اهمیت دین‌داری در فرهنگ بومی و تأثیر دین‌داری زنان متأهل در جایگاه همسر و مادر بر هویت و سبک زندگی دینی همسر و فرزندان، پژوهش حاضر با ترسیم ماتریسی از متغیرها، به دنبال یافتن پاسخی مناسب برای این سؤال‌هاست که رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و باورهای غیرمنطقی با دین‌داری زنان متأهل، چگونه است؟ و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و باورهای غیرمنطقی چه سهمی در پیش‌بینی دین‌داری زنان متأهل دارد؟

۲. شیوه اجرای پژوهش

۲-۱. روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. پس از جمع‌آوری اطلاعات از افراد نمونه و حذف پرسش‌نامه‌های ناقص، اطلاعات ۳۹۱ نفر به روش همبستگی پیرسون و رگرسیون گام‌به‌گام و با استفاده از نسخه ۲۰ نرم‌افزار SPSS تحلیل شد.

1. Racine, C.T.

2. Wells, N. D.

۲-۲. جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه زنان متأهل (دارای تأهل فعلی) ساکن استان سمنان بودند که سن ازدواج آنها بیش از ۱ و کمتر از ۱۵ سال بود. با توجه به آخرین آمار ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران (۱۳۹۵) در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ تعداد زنان متأهل این استان ۲۱۵۵۷۱ نفر بود. با توجه به ماهیت پژوهش حاضر و با در نظر گرفتن حجم جامعه مورد نظر، براساس جدول کرچسی^۱ - مورگان^۲ (بیابانگرد، ۱۳۸۴، ۱۲۹/۱) ۳۹۱ نفر از افراد جامعه با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای برای گمارش در گروه نمونه انتخاب شدند.

۲-۳. ابزار پژوهش

۲-۳-۱. فرم کوتاه پرسش نامه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه^۳

این پرسش نامه در سال ۱۹۹۸ توسط یانگ برای اندازه‌گیری پانزده طرح‌واره ناسازگار اولیه و پنج حوزه طرح‌واره‌ای ساخته شد که از ۷۵ ماده در طیف شش درجه‌ای لیکرت تشکیل شده است. در پژوهش والر، میروآنین^۴ (۲۰۰۱) اعتبار مقیاس براساس آلفای کرونباخ برای کل آزمون ۰/۹۶۴ و ضرایب بازآزمایی در یک جمعیت غیربالینی بین ۰/۵ تا ۰/۸۲ و روایی واگرا ۰/۹۰ و همگرایی نیز ۰/۸۵ به دست آمده است. در ایران، در پژوهشی که توسط آهی، محمدی فرو و بشارت (۱۳۸۶) برای بررسی روایی و اعتبار فرم کوتاه مقیاس یانگ (فرم ۷۵ سؤالی) بر روی دانشجویان انجام شد، نشان داد که پایایی پرسش نامه به دو شیوه آلفای کرونباخ و بازآزمایی به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۷۶ است و همچنین همبستگی مناسب با پرسش نامه نشانه‌های اختلالات روانی (SCL-۲۵) دارد. این پرسش نامه دارای اعتبار سازه کافی برای استفاده در جامعه دانشجویی ایران است. آلفای کرونباخ این مقیاس در پژوهش حاضر ۰/۹۴ به دست آمد.

1. Krejci, R. V.
2. Morgan, D. V.
3. YSQ-SF: Young Schema Questionnaire: Short Form
4. Waller, G., Meyer, C., & Ohanian, V.

۲-۳-۲. پرسش نامه باورهای غیرمنطقی^۱

این پرسش نامه در سال ۱۹۶۸ توسط جونز ایجاد و توسعه یافت. این پرسش نامه صدگویه ای براساس نظریه ایس تهیه شده است و در مجموع از ده مقیاس و هر مقیاس از ده سؤال در طیف پنج درجه ای لیکرت تشکیل شده است. جونز^۲ (۱۹۶۹) پایایی آزمون به روش بازآزمایی را ۰/۹۲ و هریک از خرده مقیاس های آن را از ۰/۶۶ تا ۰/۸۰ گزارش نمود. در ایران نیز پایایی این آزمون از طریق ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش نقی پور (۱۳۷۳، به نقل از آینه چی، ۱۳۹۰) در گروه نمونه ۱۰۶ نفری از دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی با میانگین سنی ۲۴/۲۵ سال، ۰/۷۱ به دست آمد. دوناپوش (۱۳۷۷) برای بررسی روایی همگرا، همبستگی آزمون جونز با آزمون افسردگی بک را ۰/۸۲ محاسبه کرد. روایی صوری آزمون نیز مورد تأیید متخصصان روان شناسی مشاوره قرار گرفته است (گردی، میناکاری و حیدری، ۱۳۸۴). آلفای کرونباخ این مقیاس در پژوهش حاضر ۰/۶۵ به دست آمد.

۲-۳-۳. پرسش نامه دین داری (JRAQ)^۳

برای سنجش دین داری از پرسش نامه پایبندی مذهبی^۴ استفاده شد که براساس گزاره های قرآن کریم و نهج البلاغه (خطبه همام) درباره ویژگی های مؤمنان ساخته شده است. (جان بزرگی، ۱۳۸۸) جان بزرگی (۱۳۸۸) پس از دریافت روایی محتوای این پرسش نامه از سوی کارشناسان و تحلیل داده ها، این پرسش نامه شصت گویه ای را دارای سه خرده مقیاس می داند: پایبندی مذهبی، ناپایبندی مذهبی و دوسوگرایی مذهبی. او با استفاده از روش تحلیل عاملی مشاهده کرد که پایایی کل آزمون معادل ۰/۸۱۶ است. پایایی هر کدام از مقیاس های پایبندی مذهبی، دوسوگرایی و ناپایبندی مذهبی به ترتیب ۰/۸۷۸، ۰/۶۸۷، ۰/۷۲۵ و میانگین پایایی همه خرده مقیاس ها ۰/۷۶۳ است. پاسخ های این پرسش نامه در طیف شش درجه ای لیکرت است که ضمن ارائه نمره هر عامل، نمره کلی پایبندی نیز قابل محاسبه است. آلفای کرونباخ این مقیاس در پژوهش حاضر ۰/۷۹ به دست آمد.

1. IBT: irrational beliefs test
2. Jones, R. G.
3. Janbozorgi religious adherence questionnaire
4. Religious Adherence Questionnaire

۳. یافته‌های پژوهش

جدول ۱

ویژگی‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

بیشینه	کمینه	SD	M	متغیر	
۱۱۵	۲۵	۱۷/۲۹	۵۵/۷۸	محدوده بریدگی و طرد	طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه
۵۴	۱۰	۷/۱۱	۲۷/۱۹	جهت مندی دیگرسو	
۵۲	۱۰	۸/۳۰	۲۹/۰۷	محدودیت‌های مختل	
۵۵	۱۰	۸/۱۵	۳۱/۴۴	بازداری و فزون‌گوش به‌زنگی	
۹۹	۲۰	۱۴/۶۱	۴۲/۹۰	خودگردانی و عملکرد مختل	
۳۴۷	۸۹	۴۴/۲۹	۱۸۶/۳۷	نمره کل	
۴۲	۱۵	۴/۲۰	۲۷/۶۹	نیاز به تأیید دیگران	باورهای غیرمنطقی
۴۴	۲۱	۴/۲۱	۳۱/۶۷	انتظار بالا از خود	
۴۵	۲۰	۴/۲۴	۳۱/۷۲	تمایل به سرزنش	
۳۸	۱۵	۴/۰۴	۲۸/۵۳	واکنش به ناکامی	
۴۱	۱۴	۴/۸۴	۲۶/۰۱	بی‌مسئولیتی عاطفی	
۴۹	۱۳	۵/۷۶	۳۴/۱۱	نگرانی توأم با اضطراب	
۳۸	۱۵	۳/۹۸	۲۵/۶۱	اجتناب از مشکلات	
۴۳	۱۹	۴/۰۰	۳۱/۴۸	وابستگی	
۵۰	۱۸	۴/۹۰	۳۲/۰۵	درماندگی نسبت به تغییر	
۴۳	۱۴	۴/۱۱	۲۴/۹۴	کامل‌گرایی	
۳۴۴	۲۳۱	۱۹/۳۹	۲۹۳/۶۰	نمره کل	دین‌داری
۸۸	۳۸	۷/۵۱	۷۴/۳۲	پایبندی	
۶۱	۱۷	۷/۴	۳۶/۹۴	ناپایبندی	
۷۶	۲۶	۸/۹۴	۵۱/۵۷	دوسوگرایی	
۱۴۱	۶۲	۱۴/۵۷	۱۰۱/۴۸	نمره کل	

با توجه به اطلاعات جمعیت‌شناختی گروه نمونه تعداد ۳۹۱ نفر با میانگین سنی ۲۸/۰۹ سال و انحراف استاندارد ۵/۲۴ سال در این پژوهش شرکت کردند و بیشترین توزیع مربوط به سطح تحصیلی این افراد دیپلم بود. در جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد نمرات زنان شرکت‌کننده در نمره کل و پنج حوزه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، نمره کل و باورهای غیرمنطقی و نمره کل دین‌داری ارائه شده است.

ماتریس همبستگی میان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و دین‌داری

متغیر	نمره کل دین‌داری	پایبندی	ناپایبندی	دوسوگرایی
محدوده بریدگی و طرد	** - ۰/۴۹	** - ۰/۲۷	** ۰/۳۴	** ۰/۴۷
خودگردانی و عملکرد مختل	** - ۰/۴۱	** - ۰/۱۶	** ۰/۳۱	** ۰/۴۱
جهت‌مندی دیگرسو	** - ۰/۲۷	- ۰/۰۵	** ۰/۲۲	** ۰/۲۶
بازداری و فزون‌گوش به‌زنگی	** - ۰/۲۳	۰/۰۴	* ۰/۱۳	** ۰/۲۷
محدودیت‌های مختل	** - ۰/۵۰	** - ۰/۱۹	** ۰/۴۴	** ۰/۴۵
نمره کل طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه	** - ۰/۵۱	** - ۰/۱۹	** ۰/۳۹	** ۰/۵۰

* $P < 0/05$; ** $P < 0/01$

چنانکه در جدول ۲ مشاهده می‌شود، نمره کل دین‌داری با نمره کل طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، همبستگی معکوس، معنادار و با شدت متوسط دارد ($r = -0/51$ و $P < 0/01$) و پنج حوزه طرح‌واره‌ای نیز با نمره کل دین‌داری دارای همبستگی منفی با شدت ضعیف تا متوسط در دامنه $r = -0/23$ تا $r = -0/50$ در سطح معناداری کمتر از $0/01$ است. زیرمقیاس پایبندی نیز دارای همبستگی‌های منفی و ضعیفی با نمره کل و حوزه‌های طرح‌واره‌ای است و با دو حوزه جهت‌مندی دیگرسو و بازداری و فزون‌گوش به‌زنگی ارتباط معناداری ندارد. زیرمقیاس‌های ناپایبندی و دوسوگرایی نیز دارای همبستگی‌های مثبت و ضعیف تا متوسطی در دامنه $r = 0/13$ تا $r = -0/50$ با نمره کل و حوزه‌های طرح‌واره‌ای است.

جدول ۳

ماتریس همبستگی میان باورهای غیرمنطقی و دین‌داری

متغیر	نمره کل دین‌داری	پایبندی	ناپایبندی	دوسوگرایی
نیاز به تأیید دیگران	** - ۰/۲۵	** - ۰/۱۴	** ۰/۲۰	** ۰/۲۵
انتظار بالا از خود	** - ۰/۲۱	- ۰/۰۵	** ۰/۱۳	** ۰/۲۳
تمایل به سرزنش	** - ۰/۱۴	۰/۰۶	۰/۰۹	** ۰/۱۵
واکنش به ناکامی	** - ۰/۲۱	** - ۰/۳۲	** ۰/۱۵	** ۰/۲۲
بی‌مسئولیتی عاطفی	** - ۰/۱۷	** - ۰/۲۷	** ۰/۱۶	** ۰/۱۴
نگرانی توأم با اضطراب	** - ۰/۲۸	۰/۰۷	۰/۰۹	** ۰/۳۹
اجتناب از مشکلات	** - ۰/۱۸	** - ۰/۱۸	** ۰/۲۰	* ۰/۱۲
وابستگی	- ۰/۰۲	۰/۰۶	- ۰/۰۳	- ۰/۰۵
درماندگی نسبت به تغییر	** - ۰/۳۰	۰/۰۲	** ۰/۱۹	** ۰/۳۴
کامل‌گرایی	۰/۰۱	** - ۰/۱۳	۰/۰۳	- ۰/۰۴
نمره کل باورهای غیرمنطقی	** - ۰/۴۱	** - ۰/۱۹	** ۰/۲۸	** ۰/۴۵

* $P < 0/05$; ** $P < 0/01$

چنانکه در جدول ۳ مشاهده می‌شود، نمره کل دین‌داری با نمره کل باورهای غیرمنطقی همبستگی معکوس معنادار با شدت متوسط دارد ($r = -0/41$ و $P > 0/01$) و باورهای غیرمنطقی (به جز وابستگی و کامل‌گرایی) نیز با نمره کل دین‌داری دارای همبستگی منفی با شدت ضعیف تا متوسط در دامنه $r = -0/14$ تا $r = -0/30$ در سطح معناداری کمتر از $0/01$ است. زیرمقیاس پایبندی نیز دارای همبستگی‌های منفی و ضعیف تا متوسطی در دامنه $r = 0/13$ تا $r = -0/32$ با نمره کل و زیرمقیاس‌های باورهای غیرمنطقی است و با پنج باورانتظار بالا از خود، تمایل به سرزنش، نگرانی توأم با اضطراب، وابستگی و درماندگی نسبت به تغییر ارتباط معناداری ندارد. زیرمقیاس‌های ناپایبندی و دوسوگرایی نیز همبستگی‌های مثبت و ضعیف تا متوسطی در دامنه $r = 0/12$ تا $r = -0/45$ با نمره کل و حوزه‌های طرح‌واره‌ای دارد و با چهار باور تمایل به سرزنش، نگرانی توأم با اضطراب، وابستگی و کامل‌گرایی ارتباط معناداری ندارد.

برای بررسی توان پیش‌بینی، پس از بررسی مفروضه‌های تحلیل رگرسیون از جمله نرمال بودن توزیع نمرات بر اساس نتایج آزمون کولموگراف اسمیرنف^۱ ($P > 0/05$)، استقلال خطاها با توجه به مقدار عددی آزمون دوربین-واتسون^۲، خطی بودن رابطه میان متغیرهای پیش‌بین با توجه به رسم نمودار پراکنش و عدم وجود هم‌خطی چندگانه با توجه به شاخص‌های ضریب تحمل (تولرنس)^۳ و عامل تورم واریانس (VIF)^۴، از تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شد.

جدول ۴

تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام به منظور پیش‌بینی دین‌داری از روی حوزه‌های طرح‌واره‌ای و باورهای غیرمنطقی

مدل	SS	df	MS	F	P	R ²
۱	رگرسیون	۲۰۵۶۱/۴۰۴	۱	۲۰۵۶۱/۴۰۴	۱۲۸/۵۱۶	۰/۰۰۰۱
	باقی‌مانده	۶۲۲۳۶/۲۶۹	۳۸۹	۱۵۹/۹۹۰		
۲	رگرسیون	۲۶۵۶۹/۰۱۳	۲	۱۳۲۸۴/۵۰۶	۹۱/۶۶۸	۰/۰۰۰۱
	باقی‌مانده	۵۶۲۲۸/۶۶۰	۳۸۸	۱۴۴/۹۱۹		

1. Kolmogorov-Smirnov tes
2. durbin-watson
3. tolerance
4. variance inflation factor

۰/۳۴	۰/۰۰۰۱	۶۷/۰۷۰	۹۴۴۰/۸۷۶	۳	۲۸۳۲۲/۶۲۸	رگرسیون	
			۱۴۰/۷۶۲	۳۸۷	۵۴۴۷۵/۰۴۵	باقی مانده	۳
۰/۳۷	۰/۰۰۰۱	۵۵/۸۸۵	۷۵۹۱/۱۹۵	۴	۳۰۳۶۴/۷۸۱	رگرسیون	
			۱۳۵/۸۳۷	۳۸۶	۵۲۴۳۲/۸۹۲	باقی مانده	۴
۰/۳۸	۰/۰۰۰۱	۴۷/۲۲۸	۶۲۹۵/۴۷۳	۵	۳۱۴۷۷/۳۶۶	رگرسیون	
			۱۳۳/۲۹۹	۳۸۵	۵۱۳۲۰/۳۰۶	باقی مانده	۵
۰/۳۹	۰/۰۰۰۱	۴۱/۷۵۲	۵۴۴۸/۲۱۵	۶	۳۲۶۸۹/۲۹۲	رگرسیون	
			۱۳۰/۴۹۱	۳۸۴	۵۰۱۰۸/۳۸۱	باقی مانده	۶
۰/۴۰	۰/۰۰۰۱	۳۶/۸۰۷	۴۷۵۶/۹۳۲	۶	۳۳۲۹۸/۵۲۳	رگرسیون	
			۱۲۹/۲۴۱	۳۸۳	۴۹۴۹۹/۱۴۹	باقی مانده	۷

۱. محدودیت‌های مختل

۲. محدودیت‌های مختل + بریدگی و طرد

۳. محدودیت‌های مختل + بریدگی و طرد + درماندگی نسبت به تغییر

۴. محدودیت‌های مختل + بریدگی و طرد + درماندگی نسبت به تغییر + بازداری و فزون‌گوش به‌زنگی

۵. محدودیت‌های مختل + بریدگی و طرد + درماندگی نسبت به تغییر + بازداری و فزون‌گوش به‌زنگی + اجتناب از مشکلات

۶. محدودیت‌های مختل + بریدگی و طرد + درماندگی نسبت به تغییر + بازداری و فزون‌گوش به‌زنگی + اجتناب از مشکلات + نگرانی توأم با اضطراب

نگرانی توأم با اضطراب

۷. محدودیت‌های مختل + بریدگی و طرد + درماندگی نسبت به تغییر + بازداری و فزون‌گوش به‌زنگی + اجتناب از مشکلات + نگرانی توأم با اضطراب + نیاز به تأیید دیگران

نگرانی توأم با اضطراب + نیاز به تأیید دیگران

در جدول ۴ نتایج تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام به منظور پیش‌بینی دین‌داری از روی

حوزه‌های طرح‌واره‌ای (محدوده بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، جهت‌مندی

دیگرسو، بازداری و فزون‌گوش به‌زنگی و محدودیت‌های مختل) و باروهای غیرمنطقی (نیاز

به تأیید دیگران، انتظار بالا از خود، تمایل به سرزنش، واکنش به ناکامی، بی‌مسئولیتی

عاطفی، نگرانی توأم با اضطراب، اجتناب از مشکلات، وابستگی، درماندگی نسبت به تغییر

و کامل‌گرایی) ارائه شده است.

همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود از میان مؤلفه‌های مذکور، مؤلفه‌های

محدودیت‌های مختل، بریدگی و طرد، درماندگی نسبت به تغییر، بازداری و

فزون‌گوش به‌زنگی، اجتناب از مشکلات، نگرانی توأم با اضطراب و نیاز به تأیید دیگران،

توانایی پیش‌بینی دین‌داری را دارند. نسبت‌های معنادار F بیانگر آن است که متغیرهای

پیش‌بین قدرت تبیین خوبی دارد ($P < ۰/۰۱$). همان‌گونه که مشاهده می‌شود

مؤلفه‌های محدودیت‌های مختل، بریدگی و طرد، درماندگی نسبت به تغییر، بازداری و

فزون‌گوش به‌زنگی، اجتناب از مشکلات، نگرانی توأم با اضطراب و نیاز به تأیید دیگران،

با هم توانایی تبیین ۴۰/۲٪ از واریانس تغییرات دین داری زنان متأهل استان سمنان را به طور معنادار دارند. براساس نتایج مندرج در این جدول، حوزه محدودیت های مختل به تنهایی توانایی تبیین ۲۴/۸٪ از واریانس دین داری را دارد.

۴. بحث و نتیجه گیری

براساس جدول ۲ و ۳ میان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و باورهای غیرمنطقی (به جز وابستگی و کامل‌گرایی) با دین داری زنان متأهل، رابطه معناداری وجود دارد. بدین معنا که نمره کل دین داری با نمره کل طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، پنج حوزه طرح‌واره‌ای، باورهای غیرمنطقی (به جز وابستگی و کامل‌گرایی) و نمره کل آنها، دارای همبستگی معکوس و معنادار است. بنابراین، پاسخ سؤال اول پژوهش، مثبت است. همچنین براساس جدول ۴ حوزه‌های طرح‌واره‌ای و باورهای غیرمنطقی، بخش معناداری از واریانس دین داری را پیش بینی می‌کنند. بدین معنا که از میان حوزه‌های طرح‌واره‌ای و باورهای غیرمنطقی، محدودیت‌های مختل، بریدگی و طرد، درماندگی نسبت به تغییر، بازداری و فزون‌گوش به‌زنگی، اجتناب از مشکلات، نگرانی توأم با اضطراب و نیاز به تأیید دیگران، توانایی پیش بینی و تبیین ۴۰/۲٪ از واریانس تغییرات دین داری را دارند. از میان مؤلفه‌های مذکور، مؤلفه محدودیت‌های مختل سهم بیشتری در پیش‌بینی دین داری دارد.

یافته این پژوهش در مورد رابطه نمره کل مقیاس و زیرمقیاس‌های طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با دین داری و توان پیش‌بینی دین داری با حوزه‌های طرح‌واره‌ای نیز با نظر دالمن و وندکریک^۱ (۲۰۰۰)، ورهاگن، وان، لاپز، کوکس و موسائو^۲ (۲۰۱۰) و پارک (۲۰۱۲) همسو است.

حوزه سوم طرح‌واره‌ای (محدودیت‌های مختل)، مشخصه افرادی است که محدودیت‌های درونی آنها در احترام متقابل و خویش‌تن داری به اندازه کافی رشد نکرده است. آنها ممکن است در احترام به حقوق اطرافیان، همکاری کردن، متعهد بودن یا دستیابی به اهداف بلندمدت در زندگی مشکل داشته باشند. علاوه بر این، چنین افرادی

1. Daaleman, T. P., & VandeCreek, L.

2. Verhagen, P., Van, P. H. M., López-Ibor, J. J., Cox, J., & Moussaoui, D.

اغلب لوس، بی‌مسئولیت یا خودشیفته به نظر می‌رسند و توانایی مهار تکانه‌های خود را ندارند و نمی‌توانند ارضای نیازهای آنی خود را به خاطر دستیابی به منافع آنی به تأخیر بیندازند (پارک، ۲۰۱۲). طبیعی است که این افراد در مهار تکانه‌های خود ناتوان هستند. بنابراین، فاقد یکی از مهم‌ترین توانمندی‌های دینی یعنی، خودمهارگری (نزدیک به مفاهیم دینی‌ای چون تقوا) می‌باشند و این، بر ناپایبندی ایشان خواهد افزود. ضمن اینکه ترجمه این افراد از دین نیز خودشیفته‌وار خواهد بود که برخورد با مناسب و اعتقادات را به مقدار زیادی تحت تأثیر قرار خواهد داد.

به عقیده کاستیل، پروت، مارسیک، اشمیدزر، یادر و هالت^۲ (۲۰۰۷) افرادی که طرح‌واره‌هایشان در حوزه اول (بریدگی و طرد) قرار دارد، نمی‌توانند دلبستگی‌های ایمن و رضایت‌بخشی با دیگران (از جمله خداوند) برقرار کنند. چنین افرادی اغلب به طور ناخودآگاه معتقدند که نیاز آنها به ثبات، امنیت، محبت، عشق و تعلق خاطر در رابطه با دین برآورده نخواهد شد و گاه ناهوشیارانه در دین‌داری خویش از سبک مقابله‌ای ناسازگار تسلیم، استفاده می‌کنند و مسیر رابطه با خدا و امور مقدس را به شکلی پیش می‌برند که این اعتقاد مورد تأیید قرار بگیرد؛ یعنی این افراد انتظار دارند که نیازهای آنان به مهرورزی و همدلی به شیوه‌ای قابل پیش‌بینی برآورده نشود. آنها تمایل دارند به گونه‌ای نسنجیده و شتاب‌زده از یک رابطه خودآسیب‌رسان به رابطه‌ای دیگر پناه ببرند یا در سبک مقابله‌ای ناسازگار اجتناب، از برقراری روابط نزدیک، دوری کنند. از این رو، در ارتباط با امر مقدس به شک افراطی در خوف هستند.

افرادی که طرح‌واره‌هایشان در حوزه پنجم (بازداری و فزون‌گوش‌به‌زنگی) قرار دارد احساس‌ها و تکانه‌های خودانگیخته را واپس‌زنی می‌کنند. آنها اغلب تلاش می‌کنند تا بتوانند طبق قواعد انعطاف‌ناپذیر و درونی شده خود، عمل کنند، حتی به قیمت از دست دادن خوشحالی، ابراز عقیده، آرامش خاطر، روابط صمیمی یا سلامتی (کاستی، ۲۰۰۷). چنین افرادی در واقع پایبند به دینی خود ساخته هستند که به شکل انعطاف‌ناپذیری از عقاید و مناسک آن دفاع می‌کنند. گاه آنها دست به تبیین و توجیه گزاره‌های دینی به نفع

1. Park, C. L.

2. Castille, K., Prout, M., Marczyk, G., Shmidheiser, M., Yoder, S., & Howlett, B.

خود می‌زند تا متحمل فشار ناشی از رد عقاید خود نشوند.

زولینگ، وارد و هورن^۱ (۲۰۰۶) دین را طرح‌واره کلی شناختی دانست که راهنمای افراد در چگونگی درک جهان اطراف، واکنش‌ها و رفتارهای خود در زندگی روزمره است. دین، اجازه می‌دهد تا افراد به تفسیر محرک‌های محیطی بپردازند، عناصر گم شده را بیابند و شکاف‌های شناختی و هیجانی را پر کنند و با هوشمندی فرایند حل مسئله را ساده و کوتاه کنند؛ این به معنای توان بالقوه دین در ایفای نقش مقابله‌ای در برابر عملکردهای آسیب‌زای طرح‌واره‌ای است. از سوی دیگر همبستگی مثبت دین‌داری با متغیرهایی مثل حرمت خود (بهرامی و تاشک، ۱۳۸۳؛ داینر، اوشی و کوکاس، ۲۰۰۲؛ پارگامنت، کول، وندرکریک، بلاویچ، برنت و پرز، ۱۹۹۹)، هوش هیجانی (رستمی، ۱۳۸۳)، سازش‌یافتگی (خدایناهی و خاکسار بلداجی، ۱۳۸۴؛ بالتر، ۲۰۰۲)، داشتن رابطه متقابل و متعهدانه (داینر... و همکاران، ۲۰۰۲؛ بالتر، ۲۰۰۲)، برخورداری از حمایت اجتماعی (کوئینگ، ۲۰۰۷)، خودباوری و احساس کارآمدی، هیجان مثبت مانند خوش‌خلقی، مهربانی، توجه و آرامش، انعطاف‌پذیری (بالتر، ۲۰۰۲)، کنترل خشم (مارش و دالاس، ۲۰۰۱) و خودمهارگری و تسلط بر احساس درماندگی (پارگامنت... و همکاران، ۱۹۹۹) باعث برگزیدن سبک‌های سازگارانه‌تری در موقعیت‌های فعالیت طرح‌واره‌ای می‌شود.

یافته این پژوهش در مورد رابطه نمره کل و هر یک از باورهای غیرمنطقی با دین‌داری و توان پیش‌بینی دین‌داری با باورهای غیرمنطقی، با نتایج مطالعات گذشته مانند نظیری و همکاران (۱۳۸۴)، احتشام‌زاده و همکاران (۱۳۹۰) همسو و با برخی مطالعات مانند مطالعات ایس^۶ (۱۹۸۰) و وال (۱۹۸۰) به نقل از برگین^۷ (۱۹۸۴)، ناهمسو است. ایس (۲۰۰۱) به نقل از ازخوش و عسگری، (۱۳۸۶) معتقد است که هیچ رویدادی به طور ذاتی نمی‌تواند در انسان ایجاد آشفته‌گی روانی کند؛ زیرا تمام محرک‌ها و رویدادها در ذهن معنا و تفسیر می‌شوند. بنابراین، سازش‌نیافتگی‌ها و مشکلات هیجانی ناشی از نحوه تعبیر، تفسیر و پردازش اطلاعات حاصل از محرک‌ها و

1. Zulling, K. J., Ward, R. M. & Horn, T.
2. Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E.
3. Pargament, K. I., Cole, B., Vandercreek, L., Belavich, T., Brant, C., & Perez, L.
4. Bulter, L.
5. Marsh, R., & Dallos, R.
6. Ellis, A.
7. Bergin, A. E.

رویدادهایی است که افکار و باورهای ناکارآمد در زیربنای آنها قرار دارند. برای مثال فردی که دارای باور غیرمنطقی «نیاز به تأیید دیگران» است، اعتقاد دارد لازم و ضروری است که دیگران او را دوست بدارند و تعظیم و تکریمش کنند. چنین فردی به دنبال دریافت تأیید دین داری اش از سوی دیگران و احتمالاً به دنبال احساس چنین تأییدی از سوی وجود قدسی نیز هست. دین داری چنین فردی به دین داری برون سو نزدیک تر است. نگرانی زیاد توأم با اضطراب، باور افرادی است که دائم نگران رویداد اتفاق های خطرناک و ترس آوری هستند که زندگی را تهدید می کند. این افراد در یک خوف دائمی به سر می برند و گاه دست به دامان رفتارهای خرافی و به ظاهر دینی می شوند تا از شرور آینده در امان بمانند. فرد دارای باور «اجتناب از مشکلات»، اجتناب و دوری از بعضی مشکلات زندگی و مسئولیت های آن را به مواجه شدن و حل آنها ترجیح می دهد. چنین افرادی دین را به سختی می پذیرند تا متحمل بار تکالیف آن نشوند و اگر نیز در فضای دینی باشند، از برخی از مناسک آن (مثل جهاد) دوری می کنند یا به گونه ای در جامعه رفتار می کنند که دیگران آنها را افرادی متدین ندانند تا پاسخگوی خطاهای خود نباشند. باور «وابستگی»، اعتقاد فردی است که گمان می کند باید متکی به دیگری باشد. به دلیل تلقی مثبت فرهنگی وابستگی در جامعه پژوهش، این متغیر با دین داری، رابطه ای ندارد. همسرانی «درماندگی نسبت به تغییر» دارند، تجارب، وقایع گذشته و تاریخچه زندگی را تعیین کننده مطلق رفتارهای خود و دیگران و وضعیت فعلی زندگی می دانند و خود را در برابر آن تسلیم می کنند. احساس گناه مذهبی مستأصل کننده ای در این افراد وجود دارد که گاه نشاط دینی آنها را به شدت کاهش می دهد. «کامل گرایی» نیز اعتقاد فرد به این است که برای هر مشکلی همیشه فقط یک راه حل درست و کامل وجود دارد و اگر انسان به آن دست نیابد، بسیار وحشتناک و فاجعه آمیز خواهد بود که البته به دلایل فرهنگی، در این پژوهش رابطه ای معنا دار با دین داری برقرار نکرد. بدیهی است که وجود این گونه باورهای شناختی غیرمنطبق با واقع، راه انداز هیجان ها و رفتارهای مخرب در دین داری خواهد بود و ارتباط با امر قدسی را با مشکل مواجه خواهد کرد.

پارگامنت (۱۹۹۷، به نقل از ابراهیمی قوام، ۱۳۷۴) در بیان نحوه تأثیر دین در مقابله با عوامل فشارزا

و فراهم‌سازی سلامت روانی به سه شیوه اشاره دارد: نحوه ارزیابی فرد از عامل تهدیدکننده و شدت آن؛ کمک در تعریف مجدد از مشکل به‌گونه‌ای قابل حل و برداشت و تفسیر افراد از رویدادهای زندگی و پیامدهای آن. این یعنی، دین می‌تواند نقشی تعدیل‌کنندگی ایفا کند و بر فرآیندهای فکری و ارزیابی رویدادهای روزمره فرد تأثیر بگذارد، به طوری که برخی پژوهشگران بر این باورند که مقابله با هیجان‌ها و شرایط بین فردی به کمک باورهای دینی تسهیل می‌شود (داینر، و همکاران، ۲۰۰۲). از سوی دیگر، دین‌داری و پایبندی به دین، دارای کارکردهایی فردی و اجتماعی است که می‌تواند باورهای غیرمنطقی را غیرفعال کند یا آنها را میان بردارد. از جمله این کارکردهای فردی می‌توان به معنا و نشاط بخشی به زندگی (قدران قراملکی، ۱۳۸۹)، ایجاد سبک زندگی سالم، انسجام شخصیت، ارائه راه‌کارهای کنارآمدن (مقابله) و پدیدآیی احساس معنا و هدف واقعی در زندگی (کامتور و تامسون، ۱۳۸۸)، تعالی انگیزه‌ها و اهداف رفتاری، خوش‌بینی، امیدواری، لذت معنوی و توکل (صفورایی پاریزی، ۱۳۹۰)، احساس مسئولیت با اعتقاد به معاد (متقی هندی، ۱۴۰۹ هـ.ق، ۲۸۹/۵)، افزایش حرمت خود (منظری توکلی و عراقی پور، ۱۳۸۹)، احساس کنترل، حل مسئله (قیامی، ۱۳۸۴)، میانجی‌ادراکی (هادیان فرد، ۱۳۸۴)، سازش‌یافتگی (رسول‌زاده طباطبایی و عبدی، ۱۳۸۹)، هویت‌یابی (حاتمی، حبیبی و اکبری، ۱۳۸۸)، احساس خودباروری و احساس کارآمدی (بالتز، ۲۰۰۲)، انعطاف‌پذیری (بالتز، ۲۰۰۲)، کنترل خشم (مارش و دالاس، ۲۰۰۱) و خودمهارگری و تسلط بر احساس درماندگی (پارگامنت، و همکاران، ۱۹۹۹) و دل‌بستگی ایمن در بزرگسالی (قیامی، ۱۳۸۴) اشاره نمود. این کارکردها باعث می‌شود زمینه ایجاد برخی باورهای غیرمنطقی از میان برود یا موجب زوال برخی باورهای غیرمنطقی موجود شود و در کارکردی حداقلی با افزایش توان مهارگری فرد از بروز رفتاری یا هیجانی باورهای غیرمنطقی ممانعت به عمل آورد.

یافته‌های پژوهش حاضر می‌تواند تأییدی در تحلیل رابطه سلامت روانی (تعادل) و دین‌داری (تعالی) باشد و روان‌شناسان حوزه دین و حتی جامعه‌شناسان را در تعریف حیطه‌های جدید پژوهشی و تحلیل‌های نظری و بالینی یاری رساند. افراد یا مراکزی که در تربیت دینی نقش دارند، می‌توانند از نتایج این پژوهش در تقویت و نقش دین برای حفظ و ارتقای سلامت روانی افراد بهره‌برداری کنند. همچنین دستاوردهای این پژوهش می‌تواند

پشتوانه مطالعاتی پژوهش‌های نظری و کاربردی به صورت ساخت و کاربست بسته‌های روان‌درمانی- کلینیکی و آموزشی- مهارتی با رویکرد اسلامی قرار گیرد.

با توجه به اینکه پژوهش حاضر در جامعه زنان متأهل استان سمنان اجرا شد، در تعمیم‌دهی نتایج آن به جنسیت و قومیت‌های متفاوت، باید جانب احتیاط را رعایت کرد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود پژوهشی مشابه در میان مردان و در استان‌ها و قومیت‌های دیگر نیز انجام شود تا توان تعمیم نتایج آن مورد بررسی قرار گیرد. همچنین در ملاحظات مربوط به عدم ابتلای شرکت‌کنندگان به بیماری مزمن جسمی مانند دیابت، بیماری قلبی یا معلولیت، به گزارش خودسنجی افراد استناد شد و غربالگری اختلالات روانی بین افراد گروه نمونه صورت نگرفت. از جمله پیشنهادات پژوهشی به دنبال پژوهش حاضر این است که این پژوهش به همراه مقیاس تحول روانی- معنوی جینیا یا سنجه ولایت‌پذیری نیز اجرا شود.

فهرست منابع

۱. ابراهیمی قوام، صغری (۱۳۷۴). روان‌شناسی و تحول مذهبی در انسان. نشریه تربیت، ۱۲۵، ۳۴-۳۹.
۲. احتشام‌زاده، پروین، برنا، محمدرضا، و یوسفی، مریم (۱۳۹۰). بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی و باورهای غیرمنطقی با افسردگی بیماران MS. نشریه یافته‌های نو در روان‌شناسی (روان‌شناسی اجتماعی)، ۲۰(۶)، ۶۷-۵۵.
۳. ازخوش، منوچهر، و عسگری، علی (۱۳۸۶). اندازه‌گیری باورهای غیرمنطقی در روابط زناشویی: استانداردسازی پرسش‌نامه باورهای ارتباطی. نشریه روان‌شناسان ایرانی، ۱۴(۴)، ۱۳۷-۱۵۳.
۴. آهن‌کوب‌نژاد، محمدرضا (۱۳۸۸). مطالعه میزان پایبندی دینی جوانان شهر اهواز. نشریه پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه، ۳، ۱-۲۴.
۵. آهی، قاسم، محمدی‌فر، محمدعلی، و بشارت، محمدعلی (۱۳۸۶). اعتباریابی مقیاس طرح‌واره سازش‌نا یافته (فرم کوتاه). نشریه روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، ۳(۳۶)، ۵-۲۰.
۶. آیینی‌چی، عباس (۱۳۹۰). رابطه سبک‌های والدینی و باورهای غیرمنطقی والدین و تأثیر آن بر پایبندی مذهبی فرزندان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی. مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) قم.
۷. بهرامی احسان، هادی، و تاشک، آناهیتا (۱۳۸۳). ابعاد رابطه میان جهت‌گیری مذهبی و سلامت روانی و ارزیابی مقیاس جهت‌گیری مذهبی. نشریه روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۲(۳۴)، ۴۱-۶۳.
۸. بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۸۴). روش‌های تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی. تهران: نشر دوران.
۹. جان‌بزرگی، مسعود (۱۳۸۸). ساخت و اعتباریابی آزمون پایبندی مذهبی براساس گزاره‌های قرآن و نهج‌البلاغه. نشریه مطالعات اسلام و روان‌شناسی، ۵(۳)، ۷۹-۱۰۶.
۱۰. حاتمی، حمیدرضا، حبیبی، محمدباقر، و اکبری، علیرضا (۱۳۸۸). بررسی تأثیر میزان دین‌داری بر رضایت از زندگی زناشویی. نشریه روان‌شناسی نظامی، ۱۱(۱)، ۱۳-۲۲.
۱۱. خدایانه‌ی، محمدکریم، و خاکسار بلداجی، محمدعلی (۱۳۸۴). رابطه جهت‌گیری مذهبی و سازگاری روان‌شناختی در دانشجویان. نشریه روان‌شناسی، ۳(۹)، ۳۱۰-۳۲۰.
۱۲. دائمی، فاطمه، و جان‌بزرگی، مسعود (۱۳۹۰). تأثیر سبک والدینی و روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه مادران بر

- حرمت خود کودکان. نشریه علوم رفتاری، ۲(۵)، ۱۶۵-۱۷۲.
۱۳. دوناپوش، علی (۱۳۷۷). هنجاریابی مقدماتی آزمون باورهای غیرمنطقی جونز برای دانش‌آموزان پسر و دختر ۱۸-۱۵ ساله دبیرستان‌های دولتی شهر یاسوج در سال تحصیلی ۷۶-۱۳۷۵. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم. تهران.
۱۴. رستمی، نادیا (۱۳۸۳). بررسی رابطه وضعیت مذهبی با هوش هیجانی در دانش‌آموزان مقطع پیش‌دانشگاهی شهر تهران در سال تحصیلی ۸۴-۸۳. نشریه نوآوری‌های آموزشی، ۱۰(۳)، ۱۱۶-۱۲۸.
۱۵. رسول‌زاده طباطبایی، کاظم، و عیدی، نرگس (۱۳۸۹). بررسی رابطه میان عوامل شخصیتی و میزان انضباط اجتماعی با توجه به پایبندی مذهبی. نشریه مطالعات/امنیت/اجتماعی، ۲۳، ۱۶۴-۱۸۹.
۱۶. رشیدی، فرنگیس، قدسی، احقر، و شفیع‌آبادی، عبدالله (۱۳۸۹). نقش باورهای غیرمنطقی بر سلامت روان دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر تهران. نشریه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی، ۱۸(۵)، ۴۹-۶۵.
۱۷. شفیع‌آبادی، عبدالله، و ناصری، غلام‌رضا (۱۳۶۵). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۱۸. صفورایی یاریزی، محمد مهدی (۱۳۹۰). نقش اعتقادات، بینش‌ها و باورهای دینی در کارآمدی خانواده. نشریه معرفت، ۱۶۳(۲۰)، ۵۳-۶۵.
۱۹. عبدالله‌پور، نازی، سیدمهدوی اقدم، میرروح‌الله، قلی‌زاده، حسین، و علی‌اشرفی زکی، زینب (۱۳۹۰). رابطه بین دینداری با رضایت از زندگی در بین دانشجویان آزاد اسلامی تبریز. نشریه تربیت/اسلامی، ۱۲(۶)، ۱۴۱-۱۵۳.
۲۰. قدردان قراملکی، محمدحسن (۱۳۸۹). کارکرد دین در انسان و جامعه. نشریه قیاسات، ۲۸(۸)، ۱۶۱-۱۸۸.
۲۱. قیامی، زهرا (۱۳۸۴). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی با سبک‌های مقابله مذهبی. نشریه روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۱(۳۵)، ۲۲۱-۲۳۳.
۲۲. گردی، فلور، میناکاری، محمود، و حیدری، محمود (۱۳۸۴). رابطه سلامت روانی با تفکرات غیرمنطقی در دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی. نشریه پژوهش‌های روان‌شناختی، ۳ و ۴(۸)، ۴۵-۶۱.
۲۳. متقی‌هندی، حسام‌الدین (۱۴۰۹ ه.ق). کنز العمال. بیروت: مؤسسه الرساله.
۲۴. مرکز آمار ایران (۱۳۹۵). گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن. تهران: نشر مرکز آمار ایران. قابل مشاهده در: <http://www.amar.org.ir>
۲۵. منظری توکلی، علیرضا، و عراقی‌پور، نجمه (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین دین‌داری و شادکامی در بین دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۸۸. نشریه روان‌شناسی تربیتی، ۱۹(۶)، ۱۹-۴۵.
۲۶. مؤمن‌زاده، فرید، مظاهری، محمدعلی، و حیدری، محمود (۱۳۸۴). ارتباط تفکرات غیرمنطقی و الگوهای دلبستگی با سازگاری زناشویی. نشریه خانواده پژوهی، ۴(۱)، ۳۶۹-۳۷۴.
۲۷. نظیری، قاسم، دادفر، محبوبه، و کریمی کیسیمی، عیسی (۱۳۸۴). نقش پایبندی‌های مذهبی، باورهای ناکارآمد مذهبی، احساس گناه و باورهای ناکارآمد شناختی در شدت علائم وسواسی-اجباری. نشریه روانپزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)، ۳(۱۱)، ۲۸۲-۲۸۹.
۲۸. هادیان‌فرد، حبیب (۱۳۸۴). احساس ذهنی بهزیستی و فعالیت‌های مذهبی در گروهی از مسلمانان. نشریه روانپزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار)، ۲(۱۱)، ۲۲۴-۲۳۲.
29. Allport, G. W. (1950). *The individual and his religion: A psychological interpretation*. New York: Macmillan.
30. Antoine, P., Antoine, C., & Nandrin, J. L. (2008). Development and validation of the Cognitive Inventory of Subjective Distress. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 23, 1175-1182.
31. Bergin, A. E. (1984). Religiosity and mental health: A critical reevaluation and meta-analysis. *Professional Psychology: Research and Practice*, 14, 170-184.
32. Bulter, L. (2002). Self-concept as a predictor of college freshman academic adjustment. *College Student Journal*, 36(2), 234-246.
33. Call, V. R., & Heaton, T. B. (1997). Religious influence on marital stability. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 36(3), 382-392.
34. Castille, K., Prout, M., Marczyk, G., Shmidheiser, M., Yoder, S., & Howlett, B. (2007). The early mal-adaptive schemas of self-mutilators: implications for therapy. *Journal of Cognitive Psychotherapy: An International Quarterly*, 21(1), 58-71.

Archive of SID

35. Daaleman, T. P., & VandeCreek, L. (2000). Placing religion and spirituality in end-of-life care. *Journal of the American Medical Association*, 284, 2514-2517.
36. Diener, E., Oishi, S., & Lucas, R. E. (2002). *Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. Handbook of Positive Psychology*. Oxford and New York: Oxford University Press.
37. Ellis, A., & Grieger, R. M. (1977). *Handbook of rational- emotive therapy*. New York: Springer Publishing Co.
38. Ellis, A. (1980). Psychotherapy and atheistic values: A response to A.E. Bergin's Psychotherapy and Religious Values. *Journal of Consoling and Clinical Psychology*, 48, 635-639.
39. James, W. (1985). *The varieties of religious experience: A case study in human nature*. Cambridge Mass: Harvard University Press.
40. Jones, R. G. (1969). A factored measure of Ellis's irrational belief system. *Dissertation Abstracts International*, 29, 4379-4380.
41. Koenig, H. G. (2007). Spirituality and depression: A look at the evidence. *Southern Medical Journal*, 100(7), 737-739.
42. Marsh, R., & Dallos, R. (2001). Roman Catholic couples: wrath and religion. *Journal of Family Process*, 40(3), 343-360.
43. Pargament, K. I., Cole, B., Vandercreek, L., Belavich, T., Brant, C., & Perez, L. (1999). The vigil: Religious and search for control in the hospital waiting room. *Journal of Health Psychology*, 4 (3), 327-341.
44. Park, C. L. (2012). *Religious and Spiritual Aspects of Meaning in the Context of Work Life. Ads in Psychology of Religion and Workplace Spirituality*. United States :IAP publisher.
45. Racine, C. (2005). *Does religious coping moderate the relationship between early maladaptive schemas and negative trait affect, college adjustment, and alcohol use?* Unpublished Doctoral Dissertation. New York University.
46. Verhagen, P., Van, P. H. M., López-Ibor, J.J., Cox, J., & Moussaoui, D. (2010). *Religion and Psychiatry: Beyond Boundaries*. United States: Wiley press.
47. Wells, N. D. (2007). *The effects of early maladaptive schemas and religiosity on adjustment and mood among African American college students*. Doctoral Dissertation. Fordham University. New York City.
48. Zulling, K. J., Ward, R. M., & Horn, T. (2006). The Association between Perceived Spirituality, Religiosity and Life Satisfaction: the Mediating Role of Self-Rated Health. *Journal of Social Indicators Research*, 79, 255-274.

Predicting Married Women's Religiosity Based on the Scores of Early Maladaptive Schemas and Illogical Beliefs

Data Received: 13/11/2018

Data Accepted: 20/12/2018

Mohammad Reza Ahmadi¹

The present research was conducted with the aim of investigating the role of early maladaptive schemas and illogical beliefs in the prediction of married women's religiosity in Semnan province. The population was all married women in Semnan province and 391 women were selected as the sample by the multistage sampling. The data were gathered by an author-made demographic questionnaire and the questionnaires of early maladaptive schemas, illogical beliefs, and religiosity. Then, they were analyzed by the Pearson correlation coefficient and stepwise regression. The results showed that there is a significant correlation among the research variables and the variables of early maladaptive schemas and illogical beliefs can predict the religiosity. According to the results, it can be possible to change the religiosity with the help of changing the early maladaptive schemas and illogical beliefs.

Keywords: early maladaptive schemas, illogical beliefs, religiosity, married women.

چکیده لاتین

1. Assistant Professor of Educational Psychology, Imam Khomeini Education and Research Institute, Qom, Iran.

Email: m.r.ahmadi313@gmail.com